

Glasilo Društva Novo mesto
Izhaja četrtletno – 15. februarja, 15. maja,
15. septembra in 15. decembra
Odgovorni urednik: Marjan Ivan Moškon
Letna naročnina 5 evrov,
člani dobivajo IZZIV brezplačno
Priprava za tisk: GRAFIKA TOMI
Tisk: TISKARSTVO OPARA

izziv

Novo mesto, 15. februarja 2012

Leto XI, številka 1

Včasih so rekli »tema kot v rogu« ali »kot egiptovska tema«, danes imamo tako temó vsak večer na novomeškem Glavnem trgu! Običajno razkošno razsvetljena mestna središča pomenijo, da mesto nekaj da na svoj ugled, predvsem pa, da luč stanovalcem in obiskovalcem trga kaže pravo in varno pot do doma ali vsaj iz gostilne. Nekaj razsvetljenja bi morda prav prišlo tudi upravljalcem našega trga (Foto: Borut Križ)

MESTNO JEDRO NOVEGA MESTA Razsvetlitev in razsvetljenje

»Več luči!« – vzklik Johanna Wolfganga Goetheja, ko je umiral, se mi iz podzavesti vedno prikrađa ob vsakem večernem ali nočnem prihodu na Glavni trg, to je v center mestne občine Novo mesto in središče starega mestnega jedra Novega mesta.

Mesto pomeni urbano celoto z vsemi sestavinami: javnimi, poslovnimi in stanovanjskimi objekti ter urejenimi komunalnimi elementi, kot so cestišča in površine za pešce, parkovne površine, urejeni komunalni vodi, z mestnim pohištvom in oznakami, skratka z elementi, ki omogočajo normalno urbano življenje prebivalcem in obiskovalcem ob vseh urah dneva in v vseh letnih časih. In to gotovo velja tudi za mestno jedro z osrednjim trgom.

Danes komunalno urejamo vsa vaška in primestna naselja, kar pozitivno kaže na modro in napredno razmišljanje tako občanov kakor tudi občinskega vodstva. Tako v vseh naseljih kot zaključek nadgradnje vseh

ostalih komunalnih prizadevanj nastaja tudi javna razsvetljava. Nekoč je bila nujno potrebna, danes pa je le še statusni simbol, saj delavci, ki so se nekoč vračali iz večernih in nočnih izmen peš od zadnjih avtobusnih postaj, danes uporabljajo osebna vozila, pa tudi družabnega življenja z večernimi obiski brez avtomobilov ni več.

Središče samega Novega mesta pa, kot kaže, razsvetljava ne potrebuje več.

Na spodnjem delu Glavnega trga od mostu do mestne hiše še visi nekaj luči, ki prostor vsaj medlo razsvetljujejo. Trg na zgornjem delu pa osvetljuje le star reflektor, ki je bil v preteklih desetletjih uporabljan za osvetlitev mestne hiše, potem pa modro usmerjen kar v tla na parkirni prostor, tako da

na tem delu res ni teme. Nekaj svetlobe prispevajo tudi izložbe trgovin, a prispevek je dokaj skromen. Tudi gostinski lokali prispevajo svoj delež, a le dokler so odprti.

Dve ulični svetilki visita še na vogalih pri zavoju na Rozmanovo cesto in pri vstopu na Vrhovčevo ulico, ki pa razsvetlujeta le bližnjo okolico. Skratka na gornjem delu Glavnega trga je tema, ki je v najožjem mestnem središču

nikakor ne bi pričakovali. Da se uporabniki tega prostora v nočnem času zaradi teme ob srečanju z znanci ne prepoznajo, ni čudno, je pa nenavadno, predvsem pa nedopustno. Če želimo v mesto vrniti življenje, in tega so nas polna usta, je potrebno center tudi razsvetliti tako, da bo prijazen in prijeten za vse, tako za stanovalce kot za obiskovalce.

Nadaljevanje na 2. str.

DREVESA NA GLAVNEM TRGU V okras ali v napoto?

Glavni trg je vsekakor osrednji odprti javni prostor Novega mesta, ki daje mestu prepoznavnost in identiteto. Današnje podobo trga je v veliki meri zaznamovalo delo akademika arhitekta Marjana Mušiča v letih povojne obnove.

Ta je tudi uvedel zasaditev dreves, ki jih prej na Glavnem trgu ni bilo. Z zgodovinskega vidika drevesa na Glavnem trgu tako niso potrebna oziroma so celo sporna. Vendar

pa nikakor ne moremo mimo Mušičevega avtorskega dela – celovite prenovne Glavnega trga pred skoraj šestdesetimi leti, po kateri so se drevesa sedaj živim generacijam

Društvo Novo mesto vabi člane in vse druge občane, ki jim ni vseeno za podobo mestnega središča, na

pogovorni večer o novomeškem Glavnem trgu

v sredo, 15. februarja
ob 18. uri

v mali dvorani KC
Janeza Trdine v No-
vem mestu.

Mestno središče kaže kaj klavrno podobo: čez dan parkirišče in cesta, po kateri se preliva reka pločevine, poslovni de-

javnosti namenjeni lokali so vse bolj prazni, stanovalcev skorajda ni več.

Opozoriti želimo predvsem na brezbrizno gospodarjenje z javnim prostorom, saj kot kaže lahko vsak na srednjeveška pročelja obesi kar hoče, ponekod na Glavnem trgu je ponoči tema kot v srednjem veku, mestni tlaki pa so ena sama zaplata različnih gradiv.

Kdo ne dela tistega, kar bi moral, kar bi bilo treba, in kaj se da narediti, da nas ne bo sram – ne samo letos, ko smo udeleženi v projektu EPK – o tem želimo javno spregovoriti, povabili smo odgovorne in morda se bo kaj tudi premaknilo.

vrasla v podobo Glavnega trga. Zato bi morebitna popolna odstranitev vseh dreves pri ljudeh gotovo zbudila velik odpor in zgražanje.

Sedanje stanje dreves na Glavnem trgu ni najboljše. Nekatera drevesa so bila že odstranjena in nadomeščena (z neprimernimi vrstami), nekatera

Nadaljevanje na 2. str.

Razsvetlitev...

Nadaljevanje s 1. str.

valce, vztrajanje v trdni temi pa k temu gotovo ne pripomore. Že v davni je svetloba in toplota luči v nasprotju s temo predstavljala nekaj privlačnega, dobrega in prijetnega, zato so se ljudje zbirali in srečevali ob ognju, tedanjem edinem nočnem viru svetlobe. Ideja vabljive in prijetne svetlobe pa je v podzavesti posameznika zasidrana še danes. Tako svetloba pomeni nekaj dobrega, tema pa je povezana s slabim, neprijetnim, skratka z nečim, čemur se je potrebno umakniti in izogniti. In če je namen pristojnih v mestni občini, da ostane njeno strogo jedro prostor, ki se mu vsi izogibajo, so v svojem namenu v celoti uspeli.

Vsemu navkljub pa bi bila potrebna enovita prenova mestne razsvetljave s pretehtano oblikovano svetlobno opremo, s sodobnimi pogledi na razsvetlitev mesta, ki bi bila hkrati prijazna tudi v ekološkem smislu, kar z današnjo tehnologijo sploh ni več problem. Predvsem pa bi bilo potrebno pretehtati ne le, kaj si želimo, ampak tudi, kaj potrebujemo, skratka - nujno potrebujemo RAZSVETLJENJE.

BORUT KRIŽ

Kot je videti, gabri na spodnjem delu trga spet kličejo frizerja - čas za striženje je menda preden odženejo? (Foto: Marjan Moškon)

DREVESA NA GLAVNEM TRGU - V okras ali v napoto?

Nadaljevanje s 1. str.

so bila zgolj odstranjena, druga so prerasla ali niso v najboljšem stanju. Ukrepanje bi bilo torej nujno.

Najbolj očitno je stanje pred Rotovžem. Prvotno zasajeni topoli (jagnedi) so s simetrično zasaditvijo in s svojimi ozkimi in visokimi krošnjami poudarjali Rotovž kot osrednji motiv Glavnega trga. Ob koncu sedemdesetih let

20. stoletja so bili ti topoli odstranjeni in nesrečno nadomeščeni z neprimerno vrsto koprivovca. Poleg neustrezne krošnje, ki zgolj zakriva poglede na Rotovž in ustvarja vtis zasičenosti, je bila pokvarjena tudi simetrija prvotne zasaditve, saj sta kmalu po zasaditvi propadli dve drevesi, ki nista bili nikoli ustrezno nadomeščeni. Pred Rotovžem bi bila torej smiselna nadomes-

titev obstoječih dreves v skladu s prvotno zasnovo arhitekta Marjana Mušiča. Namesto topolov (problemi zaradi alergij) bi lahko uporabili tudi katero drugo drevesno vrsto stebraste krošnje (npr. stebrasti hrast).

Na osnovi usmeritev Zavoda za varstvo kulturne dediščine je bila v letu 2007 nasproti Rotovža ob spomeniku obešenima partizanoma med NOB

nadomeščena preostala rdečelistna pisardijeva sliva s simetrično zasajenima drevesoma kroglaste robinije. Poseg je bil izveden na osnovi starih fotografij, ki kažejo izvorno ureditev iz petdesetih let in iz katerih je razvidno, da rdečelistna sliva ni bila del prvotne ureditve.

Javor, ki kot samostojno drevo raste na koncu trga ob stiku z Rozmanovo ulico, predstavlja najlepše drevo na trgu. Drevo je glede na neugodne rastiščne razmere nenavadno vitalno, zato bi ga bilo treba ohraniti in mu zagotavljati kar se da dobre pogoje za nadaljnje uspevanje. Na nasprotni strani ceste so od prvotne zasaditve dreves pri vodnjaku ostala le še tri drevesa - en poljski javor in dva koprivovca. Tudi na teh drevesih so bila v bližnji preteklosti izvedena določena sanacijska dela (odstranitev suhih vej, uravnoveženje krošenj itd.). V prihodnosti pa bi bilo verjetno treba razmišljati o njihovi nadomestitvi.

V letu 2007 so bili obrezani tudi gabri v spodnjem delu trga. Prej močno prerasle krošnje so bile skrajšane do višine kapi bližnjih hiš ter do roba cestišča v širino. S tem se je celotna poteza

leta 2013 se bo iztekel sedemletni Razvojni program (7. OP) Evropske unije, ki ga bo nadomestil program Horizon 2020, v katerem bosta združena raziskovanje in novatorstvo. Po tem se je zgledovala leta 2011 sprejeta Raziskovalno inovacijska strategija Slovenije /RISS/. (Navedeni povzetek je iz članka v časopisu Delo 19. januarja 2012 na str. 7 »Obzorje 2020 bo združilo raziskave in inovacije«).

EU združuje veliko držav, ki jih zaradi zgodovine, naravnih in drugih danosti ne bi smeli obravnavati enako. To predvsem velja za Slovenijo, ki je na križišču trgovskih poti od Krasa do Prelekije, od Gorenjske in Štajerske do Kolpe in Jadrana, in ima vsaj pet različnih istovetnih krajin. Videnje razvoja bi moralo upoštevati posebnosti teh krajin in ohranjanja zgodovinske in kulturne dediščine, ki ga obravnava Heglova dialektična metoda: analiza - sinteza - vizija (razčlenitev-strnitev-videnje razvoja).

Pereča vprašanja Novega mesta in južne

Tako podzavestno rešujemo tudi naše osebno družinsko videnje.

Slovensko razvojno politiko, ki bi morala prav tako upoštevati Heglovo metodo, mora predlagati država. Pri načrtovanju razvoja mora država upoštevati naravne in druge danosti, ki zagotavljajo uspešen, trajen ter za Slovenijo primeren razvoj različnih istovetnih krajin. Te po velikosti načelno ne presegajo velikosti okrajev, presegajo pa velikost občin.. Zato je smotno, da se občine združujejo. Le s takim pristopom bomo dobili evropska sredstva za razvojne načrte in za soudeležbo pri uresnitvi časovno opredeljenih naložb. Od Evropske skupnosti so združene štajerske občine dobile okrog 1,2 milijona evrov, združene slovensko-italijanske kraške pa za splošen preizkus razvoja prostora okrog 3 milijone evrov.

Medcelinska razčlenitev južne pokrajine lahko za-

radi obstoječih danosti združi zanimanje in pospeši razvoj, kar naj bi sovpadalo s prostorsko politiko države, pokrajine in občin.. Napačen pristop zaradi stoletja prisotne slovenske razdvojenosti lahko izniči prednosti, ki jih nudi naš prostor. Tu se pričinja razmišljanje o iskanju videnja razvoja, ki bo omogočilo dolgoročno rast.

Moj spomin seže v obdobje predsednika novomeškega okraja Belopavloviča, mag. Andrijaniča, direktorjev Kneza, Levičnika in inž. Žužka, načrtovalca industrijske cone ob Krki, progi, cesti in letališču do Straže. Žal niso slovenski arhitekti nikdar ustrezno obravnavali podobe, ki jo je mestu dala zgodovina. Napaka je bila verjetno izbor projektantov s poreklom iz Novega mesta. Nihče ni upošteval pravila »pusti staro mesto pri miru, le izboljšaj ga, zaščitni in poleg njega s parkom loči in zgradi novo mesto«. Na napake je zavezujoče vplivala tudi politika.

Skupaj so uničili značaj mesta, pripeljali vanj promet, namesto da bi ga ustavili pred njim, spomeniških zamisli niso upoštevali. Avstro-Ogrska se je pri razvoju od staroga mesta odmaknila na podnožje Marofa. Leka Ranković je 1951 s stadionom oskrnil devištvo Portovala. Razvrednotenje se nadaljuje vse do današnjih dni. Poleg tega je Portoval najnižja točka mesta, kamor se spušča prometni in industrijski smog, s katerim je obdan. Kapitelski hrib je izničila kraljeva »juga«. Sledile so nove pozidave v in tik ob mestu.

Ko so izrabili mestni prostor, so se lotili širitve ob mestu z vaškimi pozidavami. Nerazumljivo je, da ni pri načrtovanju prostora od arhitektov nihče napovedal »vojne« politiki, ki si je lastila znanje o določanju lokacij in pozidave. Oglejte si pozidavo pritličnih hiš na izpostavljeni vzpetini pri gostilni na Hribu. Kaj

je z bloki ob reki? Edinoga arhitekta, profesorja in doktorja znanosti, ki je problem strokovno obvladal, so dobesedno nagнали.

Veliko tega, tudi malih napak, bi lahko naštel.. Za strokoven načrt sanacije bi lahko Evropsko skupnost prosili za pomoč. Danes se le nekaj ljubiteljev, ki nimajo vpliva, trudi urediti nekaj lokacij v mestu.

Tako smo ponovno pri Heglu. Le strokovna razčlenitev rešuje splošno in strokovno videnje.. Rešitev mora upoštevati pristop: analiza - sinteza - vizija. Izboljšanje po lastni presoji obravnavanih ponesrečenih lokacij brez predhodnega popolnega načrta celote stopnjuje razvrednotenje.

Isti problem bo dolgoročno onemogočal razvoj južne regije. Pravilna rešitev prostora naše južne pokrajine se sooča s težavnim sporazumevanjem med sodelujočimi občinami, kar vodi v dol-

tudi oblikovno poenotila, s skrajšanjem krošenj se je tudi okrepila vitalnost nekaterih dreves, ki so bila prej prizadeta s komunalnimi posegi v tla. Gabri pa bi prenesli tudi nadaljnje krajšanje krošnje, če bi bilo to potrebno.

Kakršnokoli dodatno zasajanje Glavnega trga bi bilo verjetno sporno. Namesto zakrivanja fasad je potrebno fasade oblikovati tako, da jih ne bo treba zakrivati. Vloga dreves naj bi bila predvsem v poudarjanju arhitekturne členitve Glavnega trga, ne pa v nadomeščanju manjkajočih kakovostnih zelenih površin v mestu, za kar moramo poskrbeti tam, kjer je to smiselno.

Zasaditev Glavnega trga je le en segment njegovega celovitega urejanja. Odrprtih pa ostaja še cel kup drugih vprašanj – od funkcionalnih navezav in njegove sodobne vloge v širšem mestnem prostoru do perečih vprašanj ureditve tlakov, osvetlitve, urbane opreme itd. Glavni trg je leto 2012, ko je Novo mesto partnersko mesto evropske prestolnice kulturne, pričakal v dokaj klavrni podobi. Pa naj bo to leto vsaj leto začetka procesa njegove bolj celovite prenove!

MITJA SIMIČ

Člani Upravnega odbora Društva Novo mesto so se jeseni na lastne oči prepričali, kaj se dogaja v Sokolcu – nekdanjem Narodnem domu, saj bolj ali manj zlobni jeziki po mestu ne mirujejo. Kratko poročilo o našem obisku boste našli na naslednji strani (Foto: Marijan Lapajne)

Ustanova za obnovo in oživitev Narodnega doma?

Oktober 2002 sva s tedanjim županom Mestne občine Novo mesto podpisala listino o ustanovitvi Ustanove za obnovo in oživitev narodnega doma v Novem mestu. Mestna občina Novo mesto in Društvo Novo mesto sta v tem aktu ugotovila, da je Narodni dom kulturni spomenik in je tako

pomemben za kulturno zgodovino in dejavnost v Novem mestu, da ga je vsekakor treba obnoviti in oživiti. V aktu sva dobesedno navedla: »Ustanovljamo ustanovo za obnovo in oživitev Narodnega doma, kot pravno osebo zasebnega prava, z namenom oživitve kulturne in druge splošno ko-

ristne dejavnosti v starem mestnem jedru«. Ustanovi sva določila tudi naloge: zbiranje denarnih in drugih prispevkov fizičnih in pravnih oseb, sredstva pa ustanova namenja za obnovo in trajno oživitev objekta Narodnega doma. Ta listina je bila posledica pisma o nameri, ki sva ga z županom podpisala marca 2001.

Potem ko je dalo Ministrstvo za kulturo RS soglasje k aktu o ustanovitvi te ustanove, je upravni odbor 15. oktobra 2003 sprejel statut te ustanove. Sestavili smo upravni odbor, v katerem je imela občina štiri, društvo pa

tri predstavnike, s tem da je bil predsedujoči temu upravnemu odboru predstavnik občine. Tak je bil dogovor članov upravnega odbora zaradi tega, ker je stavba v lasti občine in je kot njen gospodar najbolj zainteresirana, da jo oživi in koristno uporabi.

Upravni odbor je bil tudi v naslednjih letih dejaven, opravil je javne pozive za zbiranje sredstev in vzpodbujal občino k večji aktivnosti. Do te je res prišlo in je bil tako že v letu 2002 za uporabo zasilno usposobljen pritlični del objekta. V proračunu občine za leto 2004 je bilo predvidenih takratnih 5 milijonov tolarjev za tekoča popravila in projektno dokumentacijo. Izdelana je bila projektna naloga, občina pa je projekt tudi prijavila preko Podjetniškega centra za pridobitev sredstev od države. Uveljavljena je bila predkupna pravica in odkupljena sosednja stavba, kar je bilo nujno potrebno, če naj bi se resno lotili obnove in ponovnega zagona dejavnosti v stavbi Narodnega doma.

Dejavnost se je upočasnila (da ne rečem zamrla) v naslednjem obdobju, to je po letu 2006. Takrat je novi župan občine imenoval drugega predstavnika za predsednika upravnega odbora in sklical sejo upravnega odbora. Žal smo se te seje udeležili le predstavniki občine in društva, z izjemo predvidenega novega predsednika tega upravnega odbora.

Sledilo je seveda popolno zatišje do nastopa

Nadalj. na naslednji str.

pokrajine

goročno razvrednotenje, umiranje in s tem tudi propad prostora. Pravo pot, ki vodi k trajni rešitvi, bo vedno zavračalo nekaj »pomembnih«. Vendar mali kapital s srednje velikimi in malimi podjetji prej ko slej propade, kar dokazuje sedanja recesija. Polom ni tragičen za »načrtovalce«, ozdravitev katastrofe bodo morali reševati rodovi, ki prihajajo.

Igramo se občinski razvoj, a imamo Krajiska parka Kolpa in Lahinja, Kočevski Rog z nadaljevanjem v Suho krajino, Gorjance, reko Krko z dolino gradov, žilo evropske termalne vode, ki poteka od Istre do Karlovih varov, izjemno flo-ro in favno, 800 kraških brezen in jam, od katerih je le malo raziskanih, lahko se po ureditvi plovnosti rek povežemo s celo Evropo in, ne kot zadnje, imamo zgodovino, ki jo moramo pokazati tistim, katerih predniki so nam jo vzeli. Po naši karantan-

ski so Amerikanci naredili svojo.

Zato je v današnjem času pri razvoju, predvsem majhnih držav, treba upoštevati značaj, danosti, istovetnost in možnosti države ali vsaj istovetnih regij, ne občin. Zato se osveščene občine združujejo in dobijo delež kot skupnosti, tržijo kot skupnost in vračajo kot skupnost ter tako pomagajo stabilnosti države. Brez stabilne države se lahko z načrtom razvoja obrišejo pod nosom. Kdor ne verjame, naj pobrskajo po arhivih, kako smo zagovarjali razvoj industrije v SFRJ in kako se je po 25 letih pravljica končala.

Vse razčlenitve nedvoumno kažejo, da je napredek Slovenije zaradi položaja, zgodovine in danosti, ki jih ima, v trženju turizma, pri čemer majhnost ne vpliva. Ne glede na recesijo, se trženje turizma v Sloveniji povečuje. Turizem je izvoz doma in hkrati pokrivanje domače porabe, zunanji izvoz pa pokrivajo viški in obrati, ki lahko ostanejo.

Skoraj vsem občinam

naše južne pokrajine in turističnim društvom sem poslal podobno razmišljanje. Odgovorila je le ga. Renata Brunskole, županja Metlike v odhodu. Nihče drug, kar je zastrašujoče, kako samozadovoljna je pamet. Slovenec je Slovencu Slovenec!

Slovenska TV je leta 2009 prenašala volitve v Angliji. Članico parlamenta, ki je kritizirala angleško politiko, je angleški novinar vprašal, če bi raje šla v Ameriko. Ne, je odgovorila, v Slovenijo.

Karl Marks je leta 1867 napisal za tisti čas neverjetno napoved:

Lastniki kapitala bodo delavce napeljevali na kupovanje drage robe, stanovanj in tehnologije in jih pri tem obvezali jemati drage kredite do nevzdžne ravni. Neplačani dolgovi bodo izzvali bankrot bank, ki jih bo morala država nacionizirati, nakar bo država krenila po poti, ki vodi v komunizem.

mag. HLAVATY ZDENKO, arhitekt

IVAN HROVATIČ

V areni parlamenta

*Okrogli sceni pravimo arena,
primeren kraj za cirkuške predstave
za tiste, ki želijo si zabave;
za vstop se plača kar primerna cena.*

*Nastopajo dresirane živali,
žonglerji, mišičasti akrobati,
kar zmorejo, jih moraš spoštovati,
in klovni, da bi se ljudje smejali.*

*Arena je dvorana parlamenta.
Te dni poslanci vadijo predstavo,
ki nam povzroča moteno prebavo,
in ki ni vredna počenega centa.*

*Nastopajo dreserji in ovčice.
Bleferji, režiserji, birokrati
nam kažejo, kako se slama mlati;
ob tem razkrivajo si lastno lice.*

*Ljudje, smo res ta prave obkročili?
Morda bi našli kako kleno seme,
če bi presegli strankarske probleme.
Premislimo, ko bomo spet volili!*

januarja 2012

Ustanova za obnovo in...?

Nadalj. s prejšnje str.

novega oziroma sedanjega župana Alojzija Muhiča. Ta je imenoval v upravni odbor ustanove predstavnike občine šele oktobra 2007, do prve seje upravnega odbora v novi sestavi pa je prišlo komaj konec novembra. Takrat je bil med drugim potrjen že izdelani konzervatorski program, ki naj bi ga predstavili javnosti, in sprejet sklep, da je treba svetnikom v občinskem svetu MO Novo mesto predstaviti poročilo Zavoda za varstvo kulturne dediščine (konzervatorski program) in jih obvestiti, da je ustanova začela ponovno delovati. Kakšno je bilo to delovanje, je najbolj razvidno iz dejstva, da je bila naslednja seja upravnega odbora sklicana šele januarja 2009, to je več kot leto dni po prvi seji, dejansko pa smo se sestali šele teden dni po sklicu. Ker pa je bila tudi ta seja, po oceni naših predstavnikov, le izguba časa, smo vsi trije dotedanji člani našega društva iz upravnega odbora izstopili.

Društvo je pozneje imenovalo druge predstavnike v upravni odbor, od katerih pa sem tik pred sestavo tega prispevka izvedel, da predsednik odbora navzlic našim pobudam ni sklical nobene seje. Drugih dejavnosti pa tudi ni bilo.

Ker se tako društvo kot tudi podpisani (kot eden od ustanoviteljev te ustanove) čutimo odgovorni za njeno nedelovanje, naj javno postavim vprašanje članstvu našega društva, ali naj odstopimo od načrta iz leta 2001 in 2002 in javno pozovemo Mestno občino Novo mesto, da sama poskrbi za ureditev in ožvitev Narodnega doma v Novem mestu kot lastnik te nepremičnine, in se pri tem sklicujemo na predvolilne napovedi župana, ki je že pred nastopom prvega mandata in ponovno v letu 2009, pred nastopom sedanjega mandata, v svojem glasilu izrecno navedel: »V mojem programu je bila načrtovana tudi ure-

ditev Narodnega doma, a žal ni prišla na vrsto, ker zato ni bilo posluha niti v okviru ministrstva niti v okviru drugih investitorjev, ki so se poslovili od Novega mesta tudi zaradi naše zaplankanosti ... Moja ekipa je že na začetku mandata oblikovala program prenove in življenja Narodnega doma ... žal za ljudi, ki na tak ali drugačen način že desetletje držijo roke nad Narodnim domom, ni bil sprejemljiv«.

Moram namreč poudariti, da kot dolgoletni predsednik in dolgoletni predstavnik našega društva v upravnem odboru te ustanove nikoli nisem dobil nobene informacije, da bi bili pri Mestni občini Novo mesto predvideni kakršnikoli naložbeniki, prav tako mi ni znan nikakršen na občini oblikovan program prenove in življenja v Narodnem domu. Zato moram javnosti postaviti še eno vprašanje. Ali na Mestni občini v Novem mestu sploh še kdo pozna rezultat javne ankete, ki sta jo pripravila in izvedla oba podpisnika akta o ustanovitvi te ustanove še

v letu 2001 in ki v vseh več kot 500 odgovorih vidi v Narodnem domu predvsem društvene in družabne dejavnosti? Pa zamisli Staše Vovk o vsebinah, ki naj zapolnijo obnovljeni Narodni dom iz leta 1998, ali program dejavnosti v Narodnem domu, ki ga je v letu 1998 kot predlog podalo kulturno umetniško društvo Klemenčičevi dnevi? To sprašujem zato, ker se že kar nekaj let razširjajo po mestu govornice, da pravzaprav nihče od nas ne ve, kaj naj bi v Narodnem domu bilo!

Pred časom sem se »poslovil« od teme Narodnega doma prav zaradi izredne nezainteresiranosti vodstev Mestne občine Novo mesto in se odločil, da o tej temi ne bom v javnosti več nastopal. Žal pa so me zadnje govornice, ki krožijo po mestu (popolnoma neuradno seveda), prepričale, da se popolna ignoranca gospodarja nepremičnine, ki se imenuje Narodni dom, nadaljuje ali celo povečuje. Samo zato in da obudim spomine na lepše čase, sem se odločil za ta prispevek.

ANTON ŠKERLJ

Sebastjan Šeremet je nedvomno prva gonilna sila dogajanja v Sokolcu (Foto: Marijan Lapajne)

Bili smo v Sokolcu

Konec lanskega septembra smo se nekateri člani in članice upravnega odbora našega društva odpravili na obisk v Narodni dom, da bi videli, kako si je skupina mladih ustvarjalnih ljudi v tej razpadajoči stavbi, ki ji je dala ime Sokolc, poiskala prostor za ustvarjanje in delovanje. Ogleдали smo si prostore od kleti pa vse do stopnic, ki vodijo na podstrešje.

V kleti so s pomočjo odpadlih materialov, svojih zamisli in delovnih rok uredili društveni prostor za predvsem precej glasne koncerte, da ne bi vznemirjali mimoidočih in sosedov. V pritličju pa so uredili večnamenski prostor, ki so mu dali ime Galerija in je namenjen ustvarjalnim delavnicam, vjam plesne skupine, razstavam, raznim nastopom in seveda druženju z vrstniki iz domovine in tujine. V pritličju so tudi prostori za vaje mladih glasbenih skupin, od katerih je najbolj znana skupina Dan D.

V prvem nadstropju je v nekdanji dvorani skladišče, kjer so sprav-

ljeni izdelki in stvaritve, ki potrebujejo veliko prostora. V ostalih prostorih pa si člani društva likovnikov z imenom Mavrica prostor delijo z dvema mladima kiparkama. Svoj atelje ima slikar Nejc Smodiš, ki je nekaj prostora odstopil gostji iz Amerike, ki izdeluje nakit, Borut Šprajcer pa ima tam prostor za okrasno keramiko. V drugem nadstropju imata atelje slikar Igor Obradinovič in Sebastijan Šeremet, prostor za delo pa ima tudi restavrator Aleksander Čop.

Vsi, ki so v zapuščenem Narodnem domu našli prostore za svoje delo, delovanje, ustvarjanje in druženje, se trudijo, da bi prostore kolikor je le mogoče uredili. Z svojo navzočnostjo in ustvarjalno energijo so morda le pripomogli, da hiša malo počasneje propada. Z dogodki v propadajoči hiši pa opozarjajo, kako zelo potrebno je prvi Narodni dom na Slovenskem obnoviti.

To, kar sem napisala, se je zgodilo lani, letos pa so že pripravili boljši sejem, ki naj bi bil vsako prvo soboto v mesecu. Zanimivo, ni kaj. In na drugi strani ceste, od Sokolca proti Glavnemu trgu, sem odkrila novo butično trgovino z imenom MalaMačka v lepo obnovljeni stari kleti. Ker sem radovedna, sem si jo ogledala. Oglejte si jo še vi, ne bo vam žal.

STAŠA VOVK

Razpadajoče pročelje, nevaren prehod za pešce izza vogala in iz glavnega vhoda ter lastnik poslopja, ki mu gre po glavi samo zaslužek s prodajo tega kulturnega spomenika slovenstva, so glavne značilnosti nekdanjega ponosa Novomeščanov - prvega slovenskega narodnega doma v avstrijskih deželah, iz katerih je nastala današnja Slovenija (Foto: Marjan Moškon)

Za naslov:

izziv

Za zadnjo stran decembrskega snopiča IZZIVA je Eva Šimič pripravila Kroniko društva za leto 2011. Tiskarski škrat pa nam jo je zagodel in obdržal letnico 2010 od leta poprej. Prosimo, popravite!